

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚIEI

*Anexa nr.2
la Hotărârea Consiliului INJ
nr.9/3 din 06.10.2017*

CURRICULUM

pentru instruirea prin activități simulative la disciplina

„TACTICA CRIMINALISTICĂ”
(candidați la funcția de procuror)

AUTORI:

Boris TALPĂ,
magistru în drept,
formator INJ

Dumitru OBADĂ
magistru în drept,
formator INJ

_____ **AVIZAT**
Alexandra NICA,
Șef al Direcției instruire și cercetare

”Orice individ care se deplasează într-un mediu lasă urme”
Edmond Locard

Existența unei suspiciuni cu privire la săvârșirea unei infracțiuni pune în mișcare mecanismele judiciare ale statului, în scopul de a determina existența faptei și împrejurările cauzei, de a identifica făptuitorul în scopul tragerii lui la răspundere penală.

În acest context, merită a fi subliniat suportul pe care îl oferă procesului penal criminalistica, în calitate de știință a stabilirii stărilor de fapt în dreptul penal, pentru combaterea și diminuarea fenomenului infracțional, ca reper vital al succesului sistemului de justiție penală.

Evoluția criminalității, formele acesteia, din ce în ce mai grave, mai complexe sau profesionale relevă necesitatea valorificării la nivelul cel mai înalt a rezultatelor celor mai noi cuceriri ale științei, astfel încât investigarea infracțiunilor să aibă un fundament științific modern, realist în vederea combaterii cu eficiență a fenomenului infracțional.

Pentru realizarea acestui scop, organele de urmărire penală au dreptul și obligația de a recurge la toate mijloacele legale pentru stabilirea adevărului, precum și la aplicarea în practică, cu competență și pricepere profesională, a mijloacelor, procedeele și metodelor științifice de descoperire, ridicare, examinare și valorificare a probelor în cauzele penale, pe care le furnizează criminalistica.

Aflarea adevărului, principiu ce guvernează activitatea organelor de urmărire penală, înfăptuirea scopului procesului penal impun, așezarea investigațiilor pe baze științifice, planificate, menite să imprime caracter organizat activității de urmărire penală, să asigure justa orientare, direcția și limitele cercetării.

Studiul disciplinei este orientat spre însușirea de către audienți – viitorii procurori – a cunoștințelor teoretice, recomandărilor științifice și deprinderilor practice, a celor mai eficiente metode și procedee, aplicate în prevenirea și combaterea infracțiunilor, aplicarea lor practică în procesul efectuării acțiunilor de urmărire penală, organizarea investigațiilor în cauzele penale, descoperirea și investigarea anumitor categorii de infracțiuni.

Curriculum-ul și scenariile în baza cărora se vor petrece activitățile simulative sunt elaborate în baza legislației procesual-penale în vigoare a Republicii Moldova, a doctrinei juridice de specialitate, a practicii judiciare, fapt care va permite viitorilor procurori să-și completeze și să-și aprofundeze cunoștințele teoretice cu abilități practice.

II. COMPETENȚE

În urma activităților simulative la cursul de instruire *Tactica criminalistică*, audientul, candidat la funcția de procuror, va obține următoarele competențe, deprinderi și abilități practice:

1. de aplicare în practică a metodelor și procedeele tactice criminalistice;
2. de organizare și planificare, din punct de vedere tactic, a acțiunilor de urmărire penală;
3. de stabilire, reieșind din datele obținute în cadrul efectuării cercetării la fața locului și a altor acțiuni de urmărire penală, a modului de operare a făptuitorului și a altor date despre personalitatea lui;
4. de acordare suportului necesar ofițerului de urmărire penală la planificarea și efectuarea corectă a acțiunilor de urmărire penală.
5. de organizare și desfășurare a unei acțiuni de urmărire penală;
6. de comportament în proces, în special în situații de criză sau conflictuale;
7. de „menținere sub control” a participanților la acțiunile procesuale;
8. manipularea cu normele de procedură care vizează conținutul, procedura și limitele controlului exercitat de către judecător asupra procedurii prejudiciare;
9. de cunoaștere și înțelegere a rolului pe care îl au în proces procurorul și judecătorul în vederea argumentării necesității imixtiunii, proporționalității între dreptul și libertatea garantată de lege și necesitatea efectuării acțiunilor procesuale solicitate;
10. de validare a rezultatelor acțiunilor procesuale efectuate fără autorizație;
11. de argumentare a admiterii demersurilor întemeiate sau respingerea celor neîntemeiate;
12. de soluționare a plângerilor împotriva acțiunilor și actelor ilegale ale procurorului, organului de urmărire penală și ale organului care exercită activitate specială de investigații;
13. de delimitare a acțiunilor și hotărârilor pasibile de a fi atacate de acțiunile și hotărârile ce nu sunt susceptibile de a fi atacate;
14. de aplicare a metodelor moderne de audiere a bănuیتului, învinuitului, martorului, părții vătămate etc.
15. de identificare a situațiilor de audiere a martorului/victimei de către judecătorul de instrucție;
16. de comunicare cu părțile, publicul și cu mass-media;
17. de aplicare practică a normelor care reglementează drepturile fundamentale și libertățile omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale alte acte internaționale;
18. de întocmire a actelor procedurale penale;
19. de determinare promptă a normelor procesuale aplicabile pentru întocmirea diferitor categorii de acte procedurale;
20. de proiectare și motivare a actelor procedurale penale prin prisma normelor de drept național și internațional cu folosirea unui limbaj juridic adecvat;
21. de stabilire a legăturii dintre normele dreptului material și procesual la întocmirea actelor;
22. de gestionare eficientă a timpului judiciar;
23. de identificare și minimizare a stereotipurilor și prejudecăților;
24. de lucru cu tehnica de calcul ș.a.

III. PRINCIPALELE OBIECTIVE

Însușind modulul de activități simulative la cursul de instruire *Tactica criminalistică* audientul candidat la funcția de procuror va fi capabil să:

1. însușească procedura și tactica desfășurării diferitor procedee probatorii realizate de către organul de urmărire penală pe diferite categorii de cauze penale, în special realizarea cercetării la fața locului, percheziției, prezentării spre recunoaștere, reconstituirii faptei, experimentului, măsurilor speciale de investigații;
2. interpreteze legislația procesual-penală în materie de tactică criminalistică în conformitate cu prevederile CoEDO și jurisprudenței CtEDO;
3. cunoască problemele de procedură care pot apărea în practică în astfel de situații și modul în care acestea pot fi depășite;
4. întocmească diferite categorii de acte procedurale penale specifice efectuării procedeelelor probatorii conform cerințelor normelor de drept procesual penal și tratatelor internaționale, la care Republica Moldova este parte;
5. determine corect procedura de adaptare a diferitor categorii de hotărâri și pronunțarea lor;
6. aplice practică relevantă în domeniul drepturilor fundamentale și libertăților omului prevăzute de Constituție, Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale alte acte internaționale;

IV. ADMINISTRAREA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE

Denumirea activității simulative	Formator	Semestrul	Total ore pentru simulări	Evaluarea
A.2.1 Planificarea urmăririi penale, elaborarea versiunilor și verificarea acestora	Boris Talpă Dumitru Obadă	I	10(2/2/6)	Evaluare continuă a activității/ Examen final
A.2.2 Tactica efectuării acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații în cauze penale specifice	Boris Talpă Dumitru Obadă	I	16(2/4/10)	
A.2.3 Tactica utilizării în procesul penal a cunoștințelor specializate	Boris Talpă Dumitru Obadă	I	14(2/2/10)	

V. TEMATICA SIMULĂRILOR ȘI REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR ÎN ACTIVITĂȚILE DE SIMULARE

A. 2.1 Planificarea urmării penale, elaborarea versiunilor și verificarea acestora

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Generalități privind tactica criminalistică, elaborarea versiunilor criminalistice și planificarea urmării penale.	2
2.	Metodologia întocmirii de către ofițerul de urmărire penală sau procuror a planului acțiunilor de urmărire penală, indicațiilor procesuale pe pe cauze penale specifice.	2
3.	Simularea procesului de elaborare a versiunilor în cadrul urmării penale și reliefaarea procedurilor probatorii prin care pot fi confirmate sau infirmate acestea.	5
4.	Evaluare și feedback	1
În total:		10

A. 2.2 Tactica efectuării acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații în cauze penale specifice

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Generalități privind tactica efectuării acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor speciale de investigații.	2
2.	Metodologia întocmirii de către ofițerul de urmărire penală sau procuror a actelor procedurale de dispoziție, precum și actelor procedurale de consemnare a procedurilor probatorii desfășurate în cauze penale specifice.	3
3.	Simularea procesului de efectuare a cercetării la fața locului.	2
4.	Simularea procesului de efectuare a percheziției, ridicării de obiecte și documente.	2
5.	Simularea procesului de efectuare a prezentării spre recunoaștere.	2
6.	Simularea procesului de audiere bănuitului/învinuitului, părții vătămate, martorului.	2
7.	Simularea procesului de conducere, control, coordonare și consemnare a unor măsuri speciale de investigație.	2
8.	Evaluare și feedback	1
În total:		16

A. 2.3 *Tactica utilizării în procesul penal a cunoștințelor specializate*

Nr. crt.	<i>Tema instruirii prin activități simulative</i>	<i>Numărul de ore pentru activitățile simulative</i>
1.	Generalități privind procedura de dispunere și efectuare a constatărilor tehnico-științifice, medico – legale și a expertizei judiciare. Colectarea mostrelor pentru cercetarea comparativă.	2
2.	Metodologia întocmirii de către ofițerul de urmărire penală sau procuror a actelor procedurale ordonatorii la numirea constatărilor tehnico-științifice și expertizelor medico-legale, precum și actelor procedurale de consemnare a acțiunii de colectare a mostrelor pentru cercetare comparativă.	2
3.	Simularea procesului de dispunere a a constatărilor tehnico-științifice, medico – legale și a expertizei judiciare.	2
4.	Simularea procesului de colectare a mostrelor pentru cercetarea comparativă.	3
5.	Simularea procesului de notificare despre dispunerea expertizei, prezentare a raportului de expertiză, audiere a specialistului/expertului.	4
8.	Evaluare și feedback	1
În total:		14

VI. METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE/RESURSE LOGISTICE

METODICA ACTIVITĂȚILOR DE SIMULARE	RESURSE LOGISTICE
<i>Reguli referitoare la scenariile folosite în cadrul activităților de simulare.</i> Scenariile conform cărora se vor petrece activitățile de simulare sunt elaborate de formator pe baza unor cauze penale reale, însă nu se vor copia sau repeta. Scenariile sunt modelate astfel încât, pe lângă faptul că, vor implica situații des întâlnite în practică, vor scoate în prim plan subiecte complicate sau dificil de soluționat, ceea ce va implica (pentru audienți) un efort suplimentar de studiere a practicii judiciare, teoriei de specialitate etc. <i>Activitatea scrisă în cadrul simulărilor.</i> Grupul de audienți se va împărți, după caz, în grupe a câte 4 audienți în fiecare grup. Rolurile vor fi distribuite astfel: un procuror, un ofițer de urmărire penală, un avocat, un acuzat (bănuț/învinuț). Repartizarea audienților pe grupuri și repartizarea audienților din grupuri pe roluri se face de formator la începutul orei practice. Tot atunci fiecărui grup i se repartizează scenariul cauzei care urmează să fie simulată în dependență de tema simulării. Activitatea scrisă în cadrul grupurilor are loc concomitent, în toate grupurile. Aspecte metodice de lucru în grup: Audienții cu roluri de ofițer de urmărire penală/procuror în auditoriu studiază materialele scenariului și tot atunci pregătesc actele procesuale de dispoziție și sau ordonatorii. Acuzatul, de rînd cu apărătorul, formulează cereri, contestații împotriva actelor organului de urmărire penală. Procurorul și ofițerul de urmărire penală, întocmesc actele corespunzătoare simulării în derulare, acte de dispoziție și consemnare privind efectuarea diferitor procedee probatorii. În tot timpul activităților scrise în grupuri, formatorul se află în auditoriu, supraveghează activitatea audienților, răspunde la întrebări, dă sfaturi și recomandări. <i>Activitatea verbală în cadrul simulărilor.</i> Activitățile simulative verbale au loc prin simularea procedee probatorii, desfășurate conform regulilor de procedură fixate în C.P.P.. La finalul fiecărei activități de simulare cît și la finalul întregului modul de simulare, formatorul dă recomandări practice, comentează activitatea audienților. La fel, formatorul dă exemple de bune practici și rele practici.	➤ una sau mai multe săli special amenajate pentru simularea procedee probatorii; ➤ echipament de înregistrare video și audio a acțiunilor procesuale; ➤ o sală dotată cu unul sau mai multe calculatoare și printere; ➤ acces la internet, materiale de birotică; ➤ după caz: tablă flip-chart, proiector.

VII. EVALUAREA

A. Evaluarea continuă a audientului se va face cu note pe scara de la 1 la 10 pentru fiecare activitate de simulare în care este antrenat. Notele vor fi acordate pentru calitatea actelor procedurale întocmite (individual sau în grup), respectarea procedurii și tacticii de efectuare a acțiunilor de urmărire penală și măsurilor speciale de investigații.

La evaluarea activității scrise se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Capacitatea de a rezuma și reda faptele.
- c) Capacitatea de a întocmi actele procedurale structurat și clar, în conformitate cu dreptul procedural național.
- d) Caracterul complex și plenitudinea documentelor.
- e) Veridicitatea și logica motivării.
- f) Limbajul și stilul de redare.

La evaluarea activităților verbale se recomandă luarea în calcul a următoarelor criterii:

- a) Cunoașterea, aplicarea și interpretarea normelor de drept material și procedural.
- b) Motivarea și caracterul adecvat al argumentelor.
- c) Modul de executare a obligațiilor și de exercitare a drepturilor care rezultă din cadrul simulării;
- d) Corectitudinea aprecierii faptelor și a probelor;
- e) Corectitudinea reacției la situații neașteptate;
- f) Comportamentul în situații de conflict sau situații emoționale dificile;
- g) Corectitudinea, logica și ordinea adresării întrebărilor în cadrul audierilor;
- h) Calitatea strategiilor și tacticilor procesuale aplicate;
- i) Creativitatea;
- j) Aplicarea dreptului internațional și a normelor drepturilor omului;
- k) Veridicitatea, structurarea și logica expunerii verbale;

B. Evaluarea finală se va efectua prin examen, în bază de test, care va conține întrebări teoretice și practice în domeniul desfășurării urmăririi penale.

VII. REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. Acte normative:

1. Constituția Republicii Moldova (adoptată de Parlamentul Republicii Moldova la 29.07.1994) // MO,1994, nr.1.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, din 14 martie 2003.
3. Legea Republicii Moldova cu privire la activitatea specială de investigații, nr. 59 din 29.03.2012.
4. Legea Republicii Moldova privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor de judecată, nr.1545-XIII din 25.02.1998.
5. Legea cu privire la prevenirea și combaterea crimei organizate nr.50 din 22.03.2012

2. Literatură de specialitate

1. Aionițoiaie C., Sandu I.E. (coordonatori), Bercheșan V., Butoi T., Marcu I., Pălănceanu E., Pletea C., Stancu Em. *Tratat de tactică criminalistică*. - Craiova: Carpați, 1992.
2. Bercheșan Vasile. *Cercetarea penală (Criminalistica – teorie și practică). Îndrumar complet de cercetare penală*. - București: ICAR, 2002.
3. Budeci A., Chintea S., Misail-Nichitin D., Didâc V. *Audierea copiilor victime-martori ai exploatării sexuale comerciale (îndrumar practic)*. - Chișinău, 2011.
4. Ciopraga Aurel. *Criminalistica. Tratat de tactică*. - Iași: Gama, 1996.
5. Gheorghită Mihai. *Criminalistica*. - Chișinău, 1995.
6. *Ghidul procurorului criminalist (în trei volume)*. - Timișoara: Helicon, 1994.
7. Stancu Emilian. *Tratat de Criminalistică*. - București: Universul Juridic, 2002.
8. *Tactica criminalistică; Activitatea operativă de investigații: (pentru uzul audiențelor)/Veaceslav Didâc, Mihail Căpățici, Valeriu Cușnir, Victor Moraru; coord.principal: Elena Muraru; - Ch.: ELAN POLIGRAF S.R.L., 2009- (Seria: Suporturi de curs).- Cartea a 10-a.*
9. Арцишевский Г.В. *Выдвижение и проверка следственных версий*. - Москва, 1978.
10. Баев О.Я. *Тактика следственных действий*. - Воронеж, 1995.
11. Быховский И.Е. *Осмотр места происшествия*. - Москва, 1973.
12. Быховский И.Е., Корниенко Н.А. *Проверка показаний на месте*. - Ленинград, 1987.
13. Васильев А.Н., Корнеева Л.М. *Тактика допроса при расследовании преступлений*. - Москва, 1970.
14. Васильев А.Н. *Следственная тактика*, - Москва, 1976.
15. Гапанович Н.Н. *Опознание в следственной и судебной практике*. - Минск, 1978.
16. Гордон Э.С., Кравец С.П. *Осмотр места происшествия*. - Ижевск, 1993.
17. Глазырин Ф.В., Кругликов А.П. *Следственный эксперимент*. - Волгоград, 1981.
18. Дулов А.В., Нестеренко П.Д. *Тактика следственных действий*. - Минск, 1971.
19. Жбанков В.А. *Образцы для сравнительного исследования*. - Москва, 1992.
20. Кертэс Имре. *Тактика и психологические основы допроса*. - Москва, 1965.
21. Кочаров Г.И. *Опознание на предварительном следствии*. - Москва, 1965.
22. Кузнецов А.А. *Тактика обыска в жилых помещениях. Лекция*. - Омск, 1997.

23. Ларин А.М. *Расследование по уголовному делу. Планирование, организация.* – Москва, 1970.
24. Питерцев С.К., Степанов А.А. *Тактические приемы допроса.* - Спб, 1994.
25. Поташник Д.П. *Криминалистическая тактика.* - Москва, 1998.
26. Тыщенко П.П. *Тактика и психологические основы допроса (опроса): Учебное пособие.* - Москва, 1998.
27. Цветков П.П. *Предъявление для опознания в советском уголовном процессе.* - Москва, 1962.